

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU

"SEMPOZYUM ÇEVİRİMİÇİ OLACAK VE YOUTUBE ÜZERİNDEN CANLI YAYIN OLARAK VERİLECEKTİR"

DÜZENLEME KURULU

- DOÇ.DR. BETÜL ÖZBAY
- DR.ÖĞR. ÜYESİ ABİDİN KARASU
- DR.ÖĞR. ÜYESİ NEŞE IŞIK
- ARŞ. GÖR. DR. FATMA ÖZKAN KURT

5 HAZİRAN 2021
09:15 - 17:15

BİLİM KURULU

- PROF.DR. MUHARREM DAYANÇ <
- PROF.DR. AHMET CÜNEYT ISSI <
- DOÇ.DR. AHMET KOÇAK <
- DR.ÖĞR. ÜYESİ ESMA ŞAHİN ÖZTAŞ <

İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ

ÖZET KİTAPÇIĞI

Açılış

09.15-09.20

Prof. Dr. Muharrem DAYANÇ, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Başkanı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Sempozyum Programı

I. Oturum

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Abidin KARASU

09.20-09.35

Pınar ÇALĞIN, Eski Uygur Sivil Belgeleri ile Yarkend
Belgeleri'nin Karşılaştırılması

09.35-09.50

Kübra Malta, Batı Türkistan ve Baktriya Sınırında
Σηρο Τορκο "Türk Başkan"

09.50-10.05

Haya Aldaraghme, Arap Lehçelerinde Osmanlı
Türkçesinin Varlığı

10.05-10.20

Murathan Atay, Konyalı Muhyî'nin Eserlerinde Aruz
İmlâsı Dikkati

10.20-10.35

Sena Yalçın, Eski Uygurca Çaştani Bey ve Aç Bars Hikâyelerinin Söz Dizimi Açısından İncelenmesi

Değerlendirme

10.35-10.40

II. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ahmet Cüneyt ISSI

10.40-10.55

Ali Emin Karagöz, Sermet Çağan Tiyatrosunun Politikası: Ayak Bacak Fabrikası ve Savaş Oyunu Piyeslerinde Edebi-Politik

10.55-11.10

Burak Ayçiçek, 1960'lı Yıllar Bağlamında Turgut Uyar Şiirinin Mistik ve İdeolojik Boyutları

11.10-11.25

Esin Hamamcı, Naum Tiyatrosu'ndan Hollywood'a Uzanan Bir Dergi: Perde ve Sahne

11.25-11.40

Roumeissa Boubetra, Ömer Seyfettin'in Primo Türk Çocuğu Hikâyesinde Ben ve Öteki Bağlamında Topluma Yabancılaşma Sorunu

11.40-11.55

Ercan Saraçoğlu, Edebî Portre Türü Bağlamında
Hakkı Süha Gezgin ve Yusuf Ziya Ortaç'ın
Eserlerinin Seçilmiş Yazarlar Üzerinden
Karşılaştırılması

Değerlendirme

11.55-12.00

Ara

12.00-12.30

III. Oturum

**Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Esmâ ŞAHİN
ÖZTAŞ**

12.30-12.45

Büşra Arslan Dağlı, Derviş Sıyâmî'nin Hümâ ve
Hümâyûn Mesnevisi

12.45-13.00

Hicret Yavuz, Öksüz Turgut'u Yeniden Yazamamak

13.00-13.15

İrem Uğurlu, Taş Ustalığından Çin Şehzadelığine
Ferhat

13.15-13.30

Zehra Akarvardar Koçak, Derviş Hasan Medhi'nin
“Terceme-İ Şeh-Nâme-İ Firdevsi” Eserindeki
Kültürel Unsurların Tercümesi

13.30-13.45

Esmâ Erbil, Hazâinü'l Kânûn'un Betimleyici Çeviri
Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Değerlendirme

13.45-13.50

IV. Oturum

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Neşe IŞIK

13.50-14.05

Feyza Betül Aydın, Nilgün'ün Oryantalist Kökenleri:
Thomas Cook ve Mahdumları Seyahat Acentesi

14.05-14.20

Gülşah Ecem Perçin, Yemek Sosyolojisi
İmkânlarıyla Yenişehir'de Bir Öğle Vakti Romanının
İncelenmesi

14.20-14.35

Suveyda Yıldız, Gurbette İki Âdem: Odysseus'un ve
Yahya Kemal'in Yurt Özlemi

Değerlendirme

14.35-14.40

Genel Değerlendirme ve Kapanış

14.40-15.10

ESKİ UYGUR SİVİL BELGELERİ İLE YARKEND BELGELERİ'NİN KARŞILAŞTIRILMASI

Pınar ÇALĞIN

Öz

Eski Uygur sivil belgeleri alım-satım, kiralama, borçlanma, evlatlık verme, ödenecek vergiler vb. gibi çeşitli içeriklerden oluşan antlaşma belgeleridir. Uygur alfabesi ile oluşturulan bu metinlerin kimi zaman şahıslar arasında yapıldığı, kimi zaman da devlet ile şahıs veya şahıslar arasında düzenlenmiş metinler olduğu görülmektedir. Araştırmacılar arasında net bir fikir birliği bulunmasa da genel olarak bu belgelerin 10 ile 14. yüzyıllar arasında yazıldığı tahmin edilmektedir. Eski Uygur sivil belgeleri, yapılan çalışmalarda daha ziyade Eski Türklerden kalma hukuk metinleri olması ile öne çıkarken diğer yandan, bu antlaşma metinlerinin sıradan insanlar arasında yapılmış olması, doğrudan birinci ağızlardan “kiraladım, sattım, ödedim” gibi ifadelerle oluşturulması, bu belgelerin dönemin sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi vb. gibi toplumsal yaşayışla ilgili önemli izleri bizlere aktardığı görülmektedir. Bunun yanı sıra elimizde sınırlı sayıda bulunan Yarkend belgeleri ise sayıca az olması bakımından daha sınırlı bir içeriğe sahiptir. Biri Arap alfabesi olmak üzere, diğerleri Uygur alfabesi ile yazılan bu belgeler, alım-satım sözleşmeleri ile bu sözleşmelere şahitlik eden kişilerin yapılan antlaşmaya tanıklık ettiklerinin belirtildiği ve tanık adlarının yer verildiği belgelerden oluşmaktadır. Eski Uygur sivil belgelerinin İslam öncesi döneme ait olmasına karşın, Yarkend belgeleri İslami dönemde meydana getirilmiş belgelerdir. Bu yönüyle Yarkend belgeleri, dünya görüşü olarak yüzyıllardır süre gelen inanç

sisteminden çok daha farklı bir inanç sistemi içindeki Türk toplumu tarafından meydana getirilmiş olması bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca bu metinler de tıpkı Uygur sivil belgeleri gibi sıradan insanlar arasında, yine birinci ağızlardan yazılan metinler olması sebebiyle de toplumsal hayata dair pek çok bilgiyi bizlere sunmaktadır. Bu çalışmada, içinde bulunduğu dönemin kültürel, sosyo-ekonomik, siyasi vb. pek çok yönüne ışık tutan, farklı Türk toplumları tarafından oluşturulmuş olan söz konusu tarihi belgeler, içerik ve biçimsel özellikleri bakımından karşılaştırılacak, incelenen belgeler benzerlikleri ve farklılıkları bakımından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Belgeler, Eski Uygur Sivil Belgeleri, Yarkend Belgeleri, Karşılaştırmalı İnceleme.

BATI TÜRKİSTAN VE BAKTRİYA SINIRINDA *ΣΗΡΟ* *ΤΟΡΚΟ* “TÜRK BAŞKAN”

Kübra MALTA

Öz

Geç Antik Çağ'dan günümüze ulaşmış Baktriyaca ekonomi ve hukuk belgelerinin keşfinin ardından 2000 yılından bu yana yapılan metin yayımlarıyla Batı Türkistan ve Baktriya sınır bölgesindeki güçlü Türk varlığı bilimsel çalışmalarda kesin ifadelerle yer almaya başlamıştır. Böylece Türklerin doğrudan temas ettiği Baktriya bölgesi ve Baktriya dilinin Türkoloji çalışmaları açısından önemi tahmin edilenden çok daha ileri bir noktaya ulaşmaktadır. Burada sunulan bildirinin amacı, bölgedeki Türk varlığına işaret eden metin örnekleri ile İpek

Yolu üzerinde stratejik bir bölge olan Baktriya'nın ve Baktriyaca yazılı kaynakların Türkoloji çalışmaları açısından önemine dikkat çekmektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle bölgenin siyasi tarihi ana hatlarıyla özetlenmiş, sikkeler ve yazıtlar üzerinden takip edilebilen dil ve kültür değişimleri tarihsel arka planı ile sunulmuştur. Geç Antik Çağ ekonomi ve hukuk belgeleri arasında önemli bir külliyata sahip olan Grek yazılı Baktriyaca metinlerden bazı örnekler, ilk kez bu bildiri günümüz Türkçesine aktarılarak incelenmiştir. Ayrıca Khalili Koleksiyonu başta olmak üzere, dünyanın çeşitli kütüphanelerinde bulunan İranî dilli Baktriyaca sivil belgeler üzerine ülkemizde yapılacak metin yayımlarının Türkoloji çalışmalarına sağlayacağı katkı üzerinde durulmuştur. Elde edilen bulgulara dayanılarak Schøyen Koleksiyonu'nda yer alan MS 4581 numaralı belgede geçen *σπρο τορκο* "Türk Başkan" ifadesinin Türk tarih yazıcılığı bakımından değerlendirilmesi, yorumlanması ve bu yolla Türklerin bölgedeki konumunun yeniden belirlenmesi gereğine dikkat çekilmiştir. Bildiriye incelenen sınırlı sayıda örnekten hareketle elde edilen verilerin bu alanda yapılacak yeni çalışmalar için ufuk açıcı niteliklere sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Baktriya, Baktriyaca, Sivil belgeler, Türk Başkan, Batı Türkistan

ARAP LEHÇELERİNDE OSMANLI TÜRKÇESİNİN VARLIĞI

Haya AldaraghmeH

Öz

Türkçe ile Arapça arasında pek çok sebepten dolayı güçlü bir ilişki vardır. Bu iki dil, farklı dil ailelerine mensup olmasına rağmen aralarındaki ilişki son derece derin ve güçlü izlere sahiptir. İki dil arasında zamanla oluşan dil etkileşiminin en önemli sebebi, Türklerin İslam dini ve medeniyeti dairesi içinde yer almasıdır. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun uzun asırlar Arap coğrafyasına hâkim olması bu etkiyi kuvvetlendirmiştir. Bu çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyetinde Araplara Osmanlı Türkçesini öğretmek amacıyla Arapça olarak yazılan iki kitabın analizi yapılmaktadır. Bu araştırmada belge inceleme yöntemi kullanılarak konu ile ilgili mevcut üç kaynak incelenerek değerlendirilecektir. Bu kitaplar “*Kitab Teasis-ul-Mabani Fi-l-Lisan-ul Osmani* “*Abdül based ebn-ül seyid Hasan Alunsi, 1315. Ğayet-ul-Amani fi Tafsil-li-lisam-il-Osmanli*”, *Mohamed Kamel ben Mohamed Asaad Aljarkesi, 1314*’tür. Araştırmamızda, Arap lehçelerinde şimdiye kadar var olan Türkçe sözvarlığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda bu sözvarlığının Türkçeden Arap lehçelerine geçiş sürecinde hangi fonetik ve anlamsal değişmelere uğradığı incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Arapça, Türkçe, Söz varlığı, Arap lehçeleri, Osmanlı İmparatorluğu

KONYALI MUHYÎ'NİN ESERLERİNDE ARUZ İMLÂSİ DİKKATI

Murathan ATAY

Öz

İslamiyet'in kabulü ile Arap alfabesinin kullanılmaya başlanması, bu alfabenin Türkçedeki ünlü sesleri karşılama noktasındaki yetersizliği sorununa yol açmış ve Türklerin bu alfabaya intibakı ile imlâ üzerindeki ittifakını güçleştirmiştir. Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan dönemde harekeleme sistemi ile bu güçlük aşılmaya çalışılsa da imlâ üzerinde bir ittifak söz konusu olmadığından metinlerdeki Türkçe kelimelerin yazımı farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma ek olarak manzum metinlerde aruz ve vezin kurallarının işin içine girmesiyle de bazı müellif ve müstensihlerin tasarrufları altında Türkçe kelimelerin farklı şekillerde imlâ edildikleri de görülmektedir. Bu çalışmada Ahdi'nin Gülşenü'ş-Şu'arâ'ında "Muhyî-i Konevî" olarak zikredilen XVI. yüzyıl şairlerinden Konyalı Muhyî'nin hepsi menakıbnâme tercümesi olan üç farklı eserinde Atabey Kılıç'ın "Aruz İmlâsı" olarak adlandırdığı imlâ hususiyeti incelenecektir. Bu eserler ışığında ilk olarak Ali Nihad Tarlan'ın dikkat çektiği Osmanlıca manzum metinlerinde aruz dolayısıyla yapılan imlâ tasarruflarının erken dönemden başlayarak XVI. yüzyıla kadar bir problem hâlinde devam ettiği metinlerin şahitliği ile gösterilecektir. Çalışmamızda ilk olarak aruz imlâsına değinildikten sonra manzum metinlerde özellikle Türkçe kelimelerin imlâsı meselesinin erken dönemler itibarıyla bir sorun olarak görülmesinden bahsedilecektir. Sonrasında XVI.

yüzyılda yazılmış metinlerden Konyalı Muhyî'nin ulaşabildiğimiz Tercüme-i İbtidânâme, Kenzü'l-Menâkıb ve Tâcü'l-Menâkıb isimli üç eserinden hareketle müellif/müstensihin kaleme aldığı metinlerdeki aruz imlası dikkati ve hassasiyeti üzerinde durulacaktır. Manzum metinlerdeki imlâ meselesine titizlikle riayet edildiği bu eserler üzerinden imlâ meselesinin, özellikle manzum metinlerde ilk dönemlerden itibaren XVI. yüzyılda hâlâ bir problem olarak devam ettiği gösterilecek ve metinlerden seçilen örneklerle bu meselenin önemine dikkat çekilecektir.

Anahtar Sözcükler: İmlâ, Muhyî-i Konevî, XVI. yüzyıl. Aruz, Eski Anadolu Türkçesi

ESKİ UYGURCA ÇAŞTANI BEY VE AÇ BARS HİKÂYELERİNİN SÖZ DİZİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Sena YALÇIN

Öz

Türkçede söz dizimi çalışmaları diğer çalışma alanlarına nazaran çok bakirdir. Bu çalışmalar, Eski Türkçe metinlerinde yok denecek kadar azdır. Türkiye'de söz dizimi çalışmalarına yeterince yer verilmemesi, Eski Türkçe metinlerin çoğunun söz dizimi çalışacak kadar derli toplu olmaması gibi sebepler bu minvalde çalışmaların yapılmasını daha da zorlaştırmıştır. Araştırmamızda Eski Uygurca Çaçtani Bey ve Aç Bars Hikâyelerinin söz dizimi özellikleri üzerinde durulacaktır. Cümleleri incelemek için sözcük türleri ve söz öbeklerini de incelemek gerektiğinden çalışmaya sözcük türleri ve söz öbekleri bölümleri ekleyerek şu sorulara odaklanılmıştır: Eski

Uygurca döneminde genel bir söz dizimi söz konusu mudur, eğer mümkün ise söz konusu cümlelerin diziliminin genel görünümü nasıldır, tercüme metinlerde Türkçeden beklenen söz dizim özelliklerini yani Özne-Nesne-Yüklem sıralamasını görmek mümkün müdür? Eski Uygurca Çaçtani Bey ve Aç Bars Hikâyeleri üzerinde günümüze kadar yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır fakat bu iki hikâyeyi söz dizimi açısından ele alan müstakil bir çalışma mevcut değildir. Cümle incelemelerinde birbirini takip eden olaylar içeren, bütünlüklü ve hasarlı olmayan metinler tercih etmek oldukça önemli bir husustur. Bu iki metin, bir olay örgüsü barındırmaları, cümle çeşitliliğinin ve bağlı cümle sayılarının fazla olması, Türkiye’de tanınan ve bilinen metinler olmaları gibi nedenlerden ötürü bu çalışmada incelenmek üzere seçilmiştir. Bu mütevazı çalışmayla araştırma sorularımıza cevaplar bulmak, literatürümüzdeki bu boşluğa bir nebze de olsa katkıda bulunmak ve bu bakir alanın somut verilerle daha da güçlendirilmesi noktasında bir farkındalık oluşturmak temennisindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Çaçtani Bey Hikâyesi, Aç Bars Hikâyesi, Eski Uygurca, Söz Dizimi, Eski Türk Dili.

SERMET ÇAĞAN TİYATROSUNUN POLİTİKASI: AYAK BACAK FABRİKASI VE SAVAŞ OYUNU PİYESLERİNDE EDEBİ-POLİTİK

Ali Emin KARAGÖZ

Öz

1960'lı yıllarda Türkiye'nin siyasi ikliminde hayata geçirilmeye başlanan görece özgürlükçü politikalar, edebiyat dünyasını da etkileyerek yazarların üzerindeki baskıyı kısmen azaltır. Bunun neticesinde 1960-1970 arasında, Türk oyun yazarlığında edebî üretimin ön plana çıktığı ve edebî söylemin “anti-kapitalizm”, “ezen-ezilen çatışması” ve “savaş karşıtlığı” temalarından yana keskinleştiği bir döneme girilir. Türk edebiyatında politik tiyatronun 1960'lı yıllardaki temsilcilerinden olan Sermet Çağan, bu dönemde eser veren tiyatro yazarlarından biridir. Bu çalışmada, Sermet Çağan'ın *Ayak Bacak Fabrikası* ve *Savaş Oyunu* isimli tiyatro eserleri bağlamında onun politik tavrının izine düşerek Sermet Çağan'ın politik tiyatro anlayışı ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bu amaçla Sermet Çağan'dan ve tiyatrosundan genel hatlarıyla bahsedildikten sonra *Ayak Bacak Fabrikası* ve *Savaş Oyunu* eserleri üzerinden Sermet Çağan'ın edebî-politiği gösterilecektir. Bu doğrultuda, Çağan'ın etkilendiği *Marksist-Brechtien* geleneğin, onun eserlerini nasıl şekillendirdiğine işaret edilerek söz konusu geleneğin Çağan'ın eserlerine olan etkisi tartışılacaktır. Sonuç kısmında tüm tartışmaları özetlenecek, Sermet Çağan'ın edebî-politiğinin, Brecht etkisindeki Marksist bir bilinçten hareketle “anti-kapitalizm”, “ezen-ezilen çatışması” ve “savaş karşıtlığı” mefhumları etrafında şekillendirildiği ortaya konulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Tiyatro, Sermet Çağan, Anti-kapitalizm

1960'LI YILLAR BAĞLAMINDA TURGUT UYAR ŞİİRİNİN MİSTİK VE İDEOLOJİK BOYUTLARI

Burak AYÇİÇEK

Öz

1950'li yıllarda ortaya çıkan İkinci Yeni şiirine, 1960'lı yıllara gelindiğinde dönemin sosyalist aydın ve sanatçıları tarafından olumsuz yönde ciddi eleştiriler yapılmıştır. Bu eleştirilerin temelinde ise dönemin ruhuna uygun şekilde halkın değerlerine ve zevkine yabancı olmak suçlaması yer almaktadır. Dolayısıyla toplumsal gerçekliğin ve sınıf mücadelesinin dışında bir şiir olarak kodlanan İkinci Yeni bu yıllarda kanon dışı bırakılmak istenmiştir. Ancak modernist bir şiir anlayışı ile yükselen İkinci Yeni şiirinin *toplumsallık* noktasında farklı bakış açılarıyla birlikte anlaşılmaya çalışılması hâlihazırda elzemdir. Bu çalışmada, böylesi bir bakış açısından istifade edilmek sureti ile İkinci Yeni şiirinin en üretken şairlerinden Turgut Uyar'ın 1960'lı yıllarda yayımlanan şiirlerinde görülen değişim üzerinden bir okuma yapılacaktır. Çalışmanın ana tezi, Uyar şiirinin bu yıllarda ideolojik ve mistik unsurlarla kurulduğu yönündedir. Tezin kavramsal çerçevesini ise Alman düşünürlerden Walter Benjamin ve Theodor W. Adorno'nun modernist sanatın mistik ve ideolojik boyutlarını tartışan metinleri oluşturacaktır. Adorno'ya göre modernist sanat, estetik özerklikten yana olması dolayısıyla ideolojik kıskaçların dışındadır ve kendi özerk yapısına uygun olarak “özgün” bir

bilgi sahası yaratmaktadır. Benjamin ise bu sanata yaklaşıırken *mistik* ve hatta *mesiyaniik* bir bakış açısı sunmaktadır. Kısaca değinilen bu kavramsal çerçeve göz önüne alındığında Uyar şiirinin 60'lı yıllarda yaşadığı dönüşüm daha anlamı hâle gelmektedir. Nitekim bu yıllarda Uyar şiiri, bir yandan ideolojik denebilecek bir yaklaşımı benimserken diğerk yandan baskın ideolojilerden -sosyalist ve muhafazakâr- ayrı durmaya, kendi özerk sahasını korumaya gayret etmektedir. Ayrıca bu gayretin içerisinde sanatçı yaratıcılığı ile paralel düşünülebilecek özgün bir metafizik yaratma arzusu da dikkatlerden kaçmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, Turgut Uyar şiiri tarihsel bir hat içerisinde değerlendirilerek kuramsal açıdan analiz edilecektir. Böylece Turgut Uyar şiirinin kendi özgün tarihsel konumu ve modernist sanat içerisindeki yeri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Turgut Uyar, Walter Benjamin, Theodor Adorno, İdeoloji, Modernist sanat.

NAUM TİYATROSU'NDAN HOLLYWOOD'A UZANAN BİR DERGİ: PERDE VE SAHNE

Esin HAMAMCI

Öz

Bu bildiri, Neyyire ve Muhsin Ertuğrul'un sahibi olduğu 1941'de yayımlanan *Perde ve Sahne Dergisi* ve derginin döneminde bir ekol oluşturması üzerinedir. Derginin yazar kadrosunda hem oyun yazarlığı hem de oyunculuk yapan İsmail Garip Arcan, tiyatro oyuncusu Vasfı Rıza Zobu, gazeteci ve yazar Burhan Felek ile derginin sahipleri Muhsin ve Neyyire

Ertuğrul bulunur. Dergi, *tiyatroseverlere dokunabilmek* amacıyla çıkar. Dergide sinema yazı ve röportajlarına yer verirken daha çok tiyatro üzerine yazıların yer aldığı görülür. Muhsin Ertuğrul'un bir tiyatrocunun bilinçli bir şekilde tiyatroyu öne çıkardığı, tiyatronun her yanıyla anlaşılması için dergide çeşitli yazılara yer verilir. Bu bildiride, Muhsin Ertuğrul'un *Perde ve Sahne Dergisi* ile toplumda bir tiyatro bilinci oluşturmak istendiği dergideki yazılarla açıklanmaya çalışılacaktır. Derginin sayıları üzerinden ilerleyerek Muhsin Ertuğrul'un oluşturduğu ekol ve yazılar hakkında genel bilgiler verilecektir. Türk tiyatrosu, Tanzimat Dönemi ve Darülbeydi arasındaki dönemde Fransız tiyatrosu etkisinde kalmıştır. Muhsin Ertuğrul ise Almanya'ya gerçekleştirdiği seyahat ile Alman ekolünü benimsemiş ve Türk tiyatrosunun gelişimini farklı bir yöne çekmiştir. Ertuğrul, her şeyden önce Osmanlı dönemindeki tiyatronun araştırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Sadece yerli değil yabancı tiyatronun tarihçesi hakkında dönemin kalburüstü yazarlarının yazılarına yer vererek sıkça dergi kitesini eğitmeyi amaçlamıştır. Tiyatronun bu zamana kadar nasıl geldiğini anlatmaya çalıştıktan sonra tiyatro nerede oynanır sorusuna yönelerek dergiyi neredeyse bir tiyatro ansiklopedisi olarak kullanmıştır. Sunumumuzda derginin dönemin tiyatro algısı üzerindeki etkisi ve Muhsin Ertuğrul'un *Perde ve Sahne Dergisi* ile yapmaya çalıştıkları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Muhsin Ertuğrul, Tiyatro, *Perde ve Sahne Dergisi*

ÖMER SEYFETTİN'İN *PRİMO TÜRK ÇOCUĞU* HİKÂYESİNDE BEN VE ÖTEKİ BAĞLAMINDA TOPLUMA YABANCILAŞMA SORUNU

Roumeissa BOUBETRA

Öz

Ben ve öteki diyalektiği, insan düşüncesi kadar eski bir meseledir. Ancak bu mesele, her bireyin kimliğinin ve aidiyetinin oluşumunda önemli bir unsur temsil eden küreselleşme çağının söylemlerinde daha belirgin ve daha geniş bir yer tutmuştur. Ben ve ötekinin ilişkisi sessizliğin konuşmayla ve gölgenin renkle ilişkisine benzemektedir. Sessizliğin olmadığı bir konuşmanın etkisi olmaz veya renk gölgelenmeden görülemez. Ancak eşitliğin olmadığı ve hegemonyanın onaylandığı konusunda sabit bir yargı yahut iddia vardır. Ben ve öteki diyalektiğinin ışığında roman, hikâye gibi birçok edebî eser ortaya çıkmaktadır. Bu edebî eserler, söz konusu diyalektiğe dayalı birçok sorunu ele almaktadır. İnsanın kendine ve toplumuna yabancılaşması günümüzün en önemli meselelerinden biridir. Milliyetçi düşünceleri ve hikâyeci kimliğiyle ün kazanan Ömer Seyfettin *Primo Türk Çocuğu* hikâyesinde insanın vatanına, milletine, diline, toplumuna, gelenek göreneklerine ve kendi hüviyetine yabancılaşma sorununu ele almıştır. Batı ve Doğu'nun meşhur kavgası, *Primo Türk Çocuğu* hikâyesinde görülebilir. İnsan kendine ve toplumuna neden ve nasıl yabancılaşır sorusunun yanıtı, millî yazarımızın oryantalist ve oksidentalit bir bakış açısıyla açık seçik ifadelerle yazdığı bu hikâyede bulunur. Yazarımız bu meseleyi, apaçık ifadeler ve net fikirlerle bir hikâye aracılığıyla

aktarmaya çalışmıştır. Zira Ömer Seyfettin'in bu hikâyedeki amacı, okuyucunun zihnini aydınlatmak ve kendisini bir efendi olarak gören Batı'nın takipçisi olmaktan kurtarmaktır. Bu çalışmada, *Primo Türk Çocuğu* hikâyesini incelenerek yabancılaşma olgusunun toplumsal boyutuna, Ömer Seyfettin'in yabancılaşma sorunu ve kimlik arayışını, ben ve öteki diyalektiğı bağlamında nasıl ele alındığına değinilecektir.

Anahtar Sözcükler: Ben ve Öteki, Yabancılaşma, *Primo Türk Çocuğu*, Ömer Seyfettin

EDEBİ PORTRE TÜRÜ BAĞLAMINDA HAKKI SÜHA GEZGİN VE YUSUF ZİYA ORTAÇ'IN ESERLERİNİN SEÇİLMİŞ YAZARLAR ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

Ercan SARAÇOĞLU

Öz

İnsanı ele alıp onu çeşitli yönleriyle tanıtmak edebî metinlerin temel amaçlarındandır. Bu tanıtımı yapabilmek için kullanılan tekniklerin başında betimleme/tasvir yani gözlem gelir. Bireyi meydana getiren beden ve ruh birlikteliğinin ortaya çıkardığı fiziksel görünüş, kişisel özellikler ve bu özelliklerin altında yatan farklı duygular hakkında ancak kuvvetli bir gözlem sayesinde fikir sahibi olunabilir. Bu fikirlerin metne dönüştürülmesi ise portre tekniğinin/türünün kullanım sahasına girer. Fiziksel ve ruhsal olmak üzere ikiye ayrılan portre tekniğı daha çok anlatıya dayalı metinlerde özellikle de romanda kahramanların her yönüyle tanıtılmasına olanak sağlar. Edebî portre türünde ise ele alınan bir yazarın hem fiziksel hem ruhsal

özellikleri ortaya konulmakla beraber eserlerinden örnekler verilerek yazarın sanatçı kişiliği hakkındaki eleştiri ve düşünceler de dile getirilir. Dolayısıyla edebî portre yazarının dikkatli bir gözlem ve betimleme yeteneği ile beraber portresi çizilecek yazarın eserleri hakkında ayrıntılı bir bilgi dağarcığına da sahip olması gerekir. Türk edebiyatında müstakil bir tür olarak Cumhuriyet Döneminde görülen edebî portre türünün iki önemli temsilcisi Hakkı Süha Gezgin ve Yusuf Ziya Ortaç'tır. Öğrencilik yıllarında sıra arkadaşlığı, sonrasında öğretmenlik ve gazetecilik gibi alanlarda meslektaşlık yapmış olan bu iki isim, yaşadıkları dönemde birçok edebiyatçı ile aynı ortamları paylaşma imkânı bulmuştur. Bu bildiride her iki ismin de portresini çizmiş olduğu yazarlardan beş tanesi seçilmiş ve bu yazarlar üzerinden Hakkı Süha Gezgin ve Yusuf Ziya Ortaç'ın gözlem güçleri, tasvir yetenekleri ve sanatsal eleştirileri karşılaştırılmıştır. Ortak ve farklı yönler belirlenerek benzerliklerin veya farklılıkların sebepleri sorgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Edebi Portre, Hakkı Süha Gezgin, Yusuf Ziya Ortaç

DERVİŞ SİYÂMÎ'NİN *HÛMÂ VÛ HÛMÂÛN* MESNEVİSİ

Büşra ARSLAN DAĞLI

Öz

Türk edebiyatında İran edebiyatının tesiriyle yazılmaya başlanan mesneviler, şairlerin ilgi odaklarından biri olmuş ve Tanzimat'a kadar bu türde birçok eser kaleme alınmıştır. *Hümâ vü Hümâyûn* mesnevisi de yazılan mesneviler arasında yer almaktadır. *Hümâ vü Hümâyûn* mesnevisi ilk olarak Fars edebiyatının önemli şairlerinden Hâcû-yi Kirmânî tarafından

XIV. yüzyılda yazılmıştır. Çift kahramanlı bir aşk mesnevisi olan *Hümâ vü Hümâyûn*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Hüsrev ü Şîrîn*, *Cemşîd ü Hurşîd*, *Heft Peyker* gibi mesneviler kadar rağbet görmemiştir. Söz konusu mesnevinin Türk edebiyatına Cemâlî ve Kara Fazlî tarafından kazandırıldığı bilinmektedir. Cemâlî'nin mesnevisinin nüshaları günümüze kadar ulaşmıştır fakat Kara Fazlî'nin tek nüshalı mesnevisi kayıptır. Bir diğer *Hümâ vü Hümâyûn* mesnevisi ise Derviş Sıyâmî isimli bir şair tarafından kaleme alınmıştır. Burada esere ilk olarak Krafft'ın kataloğunda kayıtlı olduğu bilgisiyle Sadık Yazar dikkati çekmiştir. Eserin şimdilik bilinen tek nüshası bugün Avusturya Devlet Arşivi'nde Or HS 216 katalog numarasıyla yer almaktadır. Eserin şairi Derviş Sıyâmî hakkındaki bilgiler net değildir. Sicill-i Osmanî, Tuhfe-i Nâilî, Ahdî ve Yümnî Tezkirelerinde Sıyâmî ismine rastlanır. Ancak verilen bilgilerin birbirinden farklıdır ve bilgiler arasında tutarsızlık görülmektedir. Ahdî Tezkiresi'nde Sıyâmî XVI. Yüzyılda yaşamış Galatalı bir şairdir. Sicill-i Osmanî'deki iki Sıyâmî'den biri XVI. yüzyıl şairidir, fakat Hayraboluludur. Tuhfe-i Nâilî ve Yümnî Tezkiresi'nde ise Sıyâmî Galatalı bir şair olarak gösterilmekle birlikte XVII. yüzyılda yaşamıştır. Öte yandan bu tezkirelerden hiçbirinde Sıyâmî'ye ait *Hümâ vü Hümâyûn* adlı bir eserden söz edilmez. Eserin nüshasının istinsah kaydındaki tarihten (969/1561) yola çıkılarak en geç XVI. yüzyılda kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, Derviş Sıyâmî'nin *Hümâ vü Hümâyûn* mesnevisine ait nüsha tanıtılmaya çalışılacak, eser hakkında bilgi verilecek ve eserin hangi Sıyâmî'ye ait olabileceği hususunda görüşler ileri sürülecektir.

Anahtar Sözcükler: Mesnevi, *Hümâ vü Hümâyûn*, Derviş Sıyâmî

ÖKSÜZ TURGUT'U YENİDEN YAZAMAMAK

Hicret YAVUZ

Öz

Öksüz Turgut, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin 1910 yılında kendi matbaası olan Hikmet Matbaa-yı İslâmiyesi'nden neşrettiği bir çocuk romanıdır. Niğbolu Savaşı'nı konu edinen eserin karakterleri, tarihî kişiliklerden seçilmiştir. Eserde hikâyenin akışı yer yer kesilerek Türkler'in ortaya çıkışı, ana vatanı, tarih içindeki misyonları, yeme-içme-giyim gibi kendilerine has özellikleri ve bazı Türk âdetleri hakkında ansiklopedik bilgiler verilmektedir. Eser, Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış olup 1 Kasım 1928 Harf İnkılabı sonrasındaki dönemlerde Latin harflerine aktarılmak suretiyle, farklı yayınevlerinden tekrar yayımlanmıştır. Bu çalışmada, eserin 1910 tarihli orijinal basımı ile 2015 yılı sonrasında Serkan Özburun'un Kaknüs Yayınları için hazırladığı Latin alfabesine çevrilen basımı Lefevere'nin *yeniden yazım kavramı* ışığında değerlendirilecektir. Bir çevrimbilimci olan Andre Lefevere, çeviriyi yeniden yazım (rewriting) kavramının ifade ettiği bir sistemin parçası olarak görmektedir. Lefevere'ye göre yalnızca diller arası çeviriler değil; diliçi çeviri metinleri, günlükler, antolojiler, eleştiriler, yeni edisyonlar, öykünme ve uyarlama metinler, senaryolaştırılan eserler gibi pek çok yazma biçimi yeniden yazım bağlamında değerlendirilebilir. Lefevere'e göre yeniden yazım türlerinde orijinal metinler çağın baskın ideolojik ve poetolojik akımlarına uygun düşecek biçimde, bir ölçüde uyarlar ve manipüle edilirler. Serkan Özburun'un hazırladığı yeni versiyondaki *Öksüz Turgut*'ta yalnızca orijinal metnin Latin alfabesine aktarıldığı vadedilmektedir. Fakat kitap

incelendiğinde, hazırlayanın ideolojik ve poetolojik yaklaşımı sebebi ile metnin bir uyarlamadan geçtiği görülmektedir. Bu çalışmada, yapılan uyarlama ve adaptasyonlar tasnif edilecek, bu değişimlerin niteliği tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Öksüz Turgut*, Yeniden Yazım, Çeviribilim, Çocuk Romanı

TAŞ USTALIĞINDAN ÇİN ŞEHZADELİĞİNE FERHAT

İrem UĞURLU

Öz

Klasik Türk Edebiyatında öykü anlatımı genellikle mesneviler ile sağlanmaktadır. Özellikle çift kahramanlı aşk mesnevileri edebiyatımızın önemli bir alanına yayılmıştır. İslam medeniyeti çerçevesinde oluşan kültüre eklenmiş bir halka olan Klasik Türk Edebiyatı anlatılarında yer yer Arap ve Fars öykülerinden de faydalandığı görülmektedir. Şairler tarafından yüzyıllar boyunca anlatılagelen hikâyelerden biri de Şîrîn isimli kadın kahraman etrafında şekillenen bir aşk macerasıdır. Burada dikkat çekici unsurlardan biri de aslı İran'a dayanan öyküdeki erkek kahramanın değişen zaman ile birlikte yeniden yazımlarda geçirdiği evrimdir. Sasani hükümdarlarından II. Hüsrev ve sevgilisi Şîrîn'in aşk macerasını konu alan hikâyede bir yan karakter olarak karşımıza çıkan Ferhat'ın duyduğu aşk zamanla hikâyenin merkezine kaymıştır. Böylece Ferhat karakteri özündeki âşığı korusa da önemli değişiklikler de geçirmiş olur. Bu çalışmada Celîlî tarafından kaleme alınmış ve İran'daki orijinal hikâye yapısını koruyan *Hüsrev ü Şîrîn* ile

Lamii Çelebi'nin Nevâî'den alarak kendisine has üslubu ile yeniden yazdığı Ferhadnâme mesnevilerindeki Ferhat karakterlerinin tasvirleri üzerinde durulacaktır. Özellikle fiziksel özelliklerin değişen sosyal statülere işaretleri ve kast sisteminin hikâyelerdeki yansımalarına değinilecektir. Kastın katı bir şekilde varlık gösterdiği topraklar ile komşu olan İran coğrafyasında doğmuş bir hikâyede soyluların tasviri ile halktan insanların tasviri arasındaki farkların Ferhat'ın esas oğlan olma yolculuğunda ne derece rol oynamıştır? Ermen Bânûsu'nun yeğeni ve tahtın varisi olan Şîrîn'in sıradan bir taş ustası ile kavuşması ne derece mümkündür? Bu kavuşmayı mümkün kılmak adına Ferhat'ın ne gibi değişimlerden geçmesi gerekir? Tüm bu sorular ile çalışmanın ana eksenini oluşturulmaya çalışılacak özellikle de kahramanların ten renklerinin, kaderlerine etkisi sorgulanacaktır. Bu sayede iki farklı medeniyet ve kültür ortamını yansıtan varyasyonların sosyal farklılıklara nasıl değindiği gösterilerek sosyal hayatın bir parçası olan kastın, İran ve Türk medeniyetlerinin ortak unsuru hâline gelmiş bir hikâyede yer edişi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Aşk Mesnevileri, Ferhat, Sosyal Statü, Ten Renkleri

***HAZÂİNÜ'L-KÂNÛN'UN BETİMLEYİCİ ÇEVİRİ
YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ***

Esmâ ERBİL

Öz

Klasik Türk edebiyatı siyasetname türü ürünlerinden olan *Âsafnâme*, Osmanlı devlet adamlarından Sadrazam Lütfi Paşa

(ö.971/1564) tarafından XVI. yüzyılda kaleme alınmıştır. Devlet yöneticilerine tecrübe ve tavsiyelerini nasihatler eşliğinde dile getiren Lütü Paşa'nın bu eseri, insanlar tarafından ilgiyle karşılanmış, Arapçaya tercüme edilmiş ve pek çok siyasetnameye kaynaklık etmiştir. Mensur olarak kaleme alınan bu eser, XVII. yüzyılda yaşamış Abdüssamed Abîdî tarafından *Hazâinü'l-Kânûn* ismiyle nazma aktarılmıştır. Bir diliçi çeviri uygulama alanı olan nazma aktarma hadisesi, Osmanlı düşünürleri tarafından *akd* terimi ile ifade edilmiştir. Bu çalışmada akd usulü ile yapılan söz konusu manzum çeviri, erek odaklı yaklaşımı benimseyen çeviribilim kuramcılarında Gideon Toury'nin betimleyici çeviri yöntemi çerçevesinde ele alınacaktır. Toury'nin bu yöntemine göre çeviri, erek kültürdeki ihtiyaca binaen yapılır ve bu kültürün kurallarına uygun bir şekilde kaleme alınır. Bu çalışmada da öncelikle diliçi çeviri, uygulama alanları ve Batı'da ve Türkiye'deki temsilcilerine değinilecek ardından mensur olarak kaleme alınan *Âsafnâme*'den nazma çekilmiş olan *Hazâinü'l-Kânûn* eserinin nasıl diliçi çeviri ürünü olarak değlendirilebileceğinden kısaca bahsedilecektir. Daha sonra da çeviribilim kuramcılarında Gideon Toury'nin normlarına değinilip çeviride uygulanan stratejiler söz konusu kuram çerçevesinde madde madde örneklerle anlatılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Siyasetname, Manzum diliçi çeviri, Çeviri stratejileri, Çeviri normları, Gideon Toury, *Âsafnâme*, Lütfi Paşa, *Hazâinü'l-Kânûn*.

NİLGÜN'ÜN ORYANTALİST KÖKENLERİ: THOMAS COOK VE MAHDUMLARI SEYAHAT ACENTESİ

Feyza Betül AYDIN

Öz

Nilgün, Refik Halit Karay'ın 1950-52 yılları arasında *Hürriyet* gazetesinde tefrika edilen üç ciltten müteşekkil romanıdır. Bir aşk ve macera romanı olan *Nilgün*, Port Said, Hindistan, Endonezya, Malezya, Singapur, Kanarya Adaları gibi farklı coğrafyalara uzanan, Osmanlı sultanı olan Nilgün'le "sergüzeştçi" Ömer'in hikâyesini anlatır. 1936'da başlayan bu hikâye İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar devam eder. *Nilgün* tefrika edildiği dönemde okuyucuların beğenisine mazhar olmuş, dönemin en popüler yayınları arasında yerini almıştır. Refik Halit bu romanda, Ahmet Mithat benzeri bir malumatfuruşluğun yanında, onun gitmediği yerler hakkında başka metinlerden yola çıkarak detaylı tasvirler yapabilme ve anlatısını kurma becerisini de ödünç almış gibidir. Bu açıdan, Edward Said'in Batı'nın sömürgecilik anlayışının bir ürünü olarak şarkiyatçılığı kavramsallaştırırken özellikle üzerinde durduğu doğunun bir metin olduğu ve ona ilişkin bilgilerin bu metinlerden edinildiği tespiti *Nilgün*'de karşılığını bulur. Romanın şarkiyatçı yazın ve onun romantik biçimini kullanarak doğu temsillerini tekrar etmesinin yanında, oryantalist imgelerden beslendiği ve bu imgeleri beslediği görülür. Anlatı mekânlarının neredeyse tamamının İngiliz müstemlekelerinden seçilmesi, romantik gemi yolculukları neticesinde ulaşılan şarkın egzotizme boğulan tasvirleri, Hugo, Lamartine, Nerval gibi şarkiyatçılara göndermeler ve hatta onlardan alıntılarda

Nilgün romanın şarkiyatçı söylemle kurduğu ilişki görülebilir. Bu tebliğde, 19. yy'da İngiltere'de kurulan, orta sınıfa denizaşırı seyahatlere çıkma imkânı sağlayan, Hint Müslümanlarının Hac yolculuklarını organize eden seyahat acentesi Thomas Cook & Sons.'ın neden *Nilgün*'ün oryantalist söyleminin kaynaklarından biri olabileceği tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Refik Halid, Nilgün, Oryantalizm, Thomas Cook, Sömürge

YEMEK SOSYOLOJİSİ İMKÂNlarıyla Yenişehir'de Bir Öğle Vakti Romanının İNCELENMESİ

Gülşah Ecem PERÇİN

Öz

Edebiyatımızın en yaratıcı, en renkli yazarlarından biri olan Sevgi Soysal'ın 1973'te kaleme aldığı ve aynı yıl yayımlanmasının ardından 1974'te Orhan Kemal Roman Armağanı'na layık görülen eseri *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* üzerine bugüne kadar farklı hususlarda pek çok söz söylenmiştir. Bunlar arasında yapısal incelemelerin yanı sıra tematik incelemeler bağlamında romanın konusunun üzerine inşa edildiği devrilen kavak ağacı metaforu, şehirleşmeye bağlı yenilenen kentsel-mimarî mekân deneyimleri, bireylerin değişim umudu, toplumsal cinsiyet rolleri, gündelikli-tarihsellik kavramları gibi odaklar yer almıştır. Yazar romanda bir öğle vakti gibi oldukça kısa bir zaman dilimini anlatır görünse de kurguladığı çok katmanlı yapısıyla bu dilimi bir karşılaşmalar alanı olarak kullanıp farklı sınıflardan başka

insanların ayrı yaşamlarına, hikâyelerine okuyucuyu ortak etmiştir. Sınıf farkına dayalı ilişkiler ağını örerken yazarın sıklıkla başvurduğu ve aslında bu bağlara, olaylara etki eden dikkat çekici unsurlardan biri de yemek yeme pratikleri, bu pratiklere dayalı besin tercihleridir. Bu yeme içme betimlemelerinde tercih edilen besinler, yazar tarafından özellikle seçilerek kahramanların sınıf aidiyetlerini daha iyi vurgulayabilmek adına kurguya dâhil edilmiş gibidir. Yemek sosyolojisi temelde yemeğin insan varoluşunun sürekliliği için sadece fizyolojik canlılığı sürdürme amacı taşımasının ötesinde kültürel bir olgu olması fikrine odaklanmaktadır. Bu çerçevede yemek yeme organizasyonlarının, yemeğin pişirilme, sunulma ve paylaşılmasına ilişkin süreçlerin toplumsal boyutlarını açıklamaya çalışılmaktadır. Batı'da XX. yüzyılın sonlarına doğru özellikle sağlık ve tıp alanındaki gıda çalışmaları, yıllar içinde üretim toplumu olmaktan gösteri ve tüketim toplumu olmaya evrilme ve beraberindeki gıdaya ilişkin farklı kültürel, sosyal, ekonomik, politik, antropolojik değişkenlerin de etkileşimiyle gelişmiş disiplinler arası bir bilimdir. Türkçe literatür, Zafer Yenal'ın çabasıyla doksanlı yılların sonlarında Batı'dakine yakın zamanlarda uç vermiş olsa da bu alanın gelişmesi 2010'lara rastlamaktadır. Zafer Yenal ve Hayati Beşirli ile alanın önde gelen bir diğer ismi olan Erhan Akarçay, *Beslencenin Sosyolojisi* adlı teorik eserinde edebî metinlerdeki gıdaya ilişkin incelemelerin de bu alandaki çalışmalar arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Yukarıda anlatılanlar ışığında, bu bildiride iç ve dış mekânlardaki sofraya-yemek yeme pratikleri ve toplumsal ilişkilerin elverişli olması sebebiyle *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* romanı yemek sosyolojisi bağlamında incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yenişehir’de Bir Öğle Vakti, Sevgi Soysal, Yemek sosyolojisi

GURBETTE İKİ ÂDEM: ODYSSEUS’UN VE YAHYA KEMAL’İN YURT ÖZLEMİ

Suveyda YILDIZ

Öz

Ülkelerinden uzakta savaşan İsviçreli askerlerin mustarip olduğu sıla/yurt özlemini açıklamak için icat edilen nostalji kavramı, zamanla kaybedilen bir âna ya da mekâna duyulan hasret gibi anlamlara evrilir. Nostalji duyulan unsur kimi zaman yolculuk sonunda varılması mümkün olan bir “yer”, “anayurt” iken çoğu zaman geçmişe ait mekânlara ve yaşanmışlıklara verilen anlamlandırmaların tamamını kapsar. Bu tebliğde, Homeros’un *Odysseia* destanının kahramanı Odysseus’un İthaka’ya özlemi ve dönüşü ile Türk edebiyatının önemli şairlerinden biri olan Yahya Kemal’in bazı şiirlerinde geçmişe duyduğu özlem karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Yitirdikleri cennetin hasretini çeken her iki Âdem’in yolculuğuna yakından bakıldığında hem Odysseus’un hem Yahya Kemal’in özlemiyle yaşadıkları cennete kavuştuklarında bile kendilerini evlerinde hissedemedikleri görülecektir. Sıla özlemi çeken Odysseus’un yolculuğu ve bu yolculukla kendini inşa eden kimlik arayışı İthaka’yla bir mekâna bürünürken; şiirini geçmişten izlerle, gelenekle var eden Yahya Kemal’in İthaka’sı ise geçmişin bizzat kendisi olarak karşımıza çıkar. Odysseus hem geçmişte hem şimdide var olan sonlu anayurduna dönmek için çeşitli sınavlardan geçmek zorundadır, zira kimliğini kazandığı yer memleketi İthaka’dır. Türlü

badireler atlatıp evine dönen Odysseus'un köpeği dışında kimse tarafından tanınmaması, gerçekleştirmesi gereken diğer vazifeler için kısa süre sonra İthaka'dan ayrılmak zorunda olması ve böylece kendi öz yurdunda evinde hissetmemesi onun hasretini çektiği anayurdunu kendi kimlik yazgısının zorunlu bir parçası (abidesi) haline getirecektir. Diğer taraftan, Odysseus gibi Yahya Kemal de şiirini geçmişi ve geleneği barındıran malzemeler ve bu malzemelerin taşıdığı ruhla yeniden yaratarak, hasretini çektiği "tarihteki" ile gurbetten kurtulmayı arzular. şiirinde tarihi ve hafızayı taşıyan unsurlara yer vermesi, öz-yansıtmacı olarak sürekli bir yolculuk hâlini yaşaması bu sebeptendir. Ne var ki şair hasretini duyduğu ve yolculuğa çıktığı geçmişe eriştiğinde dahi kendini evinde hissetmez. Aynı şekilde bu yurtsuzluk Yahya Kemal'i, böylece şiirini dalları geleceğe uzanan kök salmış bir ağaç kılar. Bu anlamda incelendiğinde gerek Odysseus'un eve dönüş yolculuğu gerek Yahya Kemal'in geçmişe duyduğu hasret, hüznün ve nostaljinin var ettiği bir yaratım imkânına dönüşecektir.

Anahtar Sözcükler: Nostalji, *Odysseus*, Yahya Kemal, Eve dönüş, Yolculuk

